

Nr 237.

Godkänd av första kammaren den 3 juni 1924.

Godkänd av andra kammaren den 3 juni 1924.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till vissa vintillverkare samt vissa medlemmar av vindragarlaget i Stockholm.

(Statsutskottets utlåtande nr 94.)

Till Konungen.

Uti en till riksdagen avlåten, den 19 mars 1924 dagtecknad proposition, nr 187, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta

dels att till aktiebolaget Skånska fruktvin- och likörfabriken i Bjuf, aktiebolaget Önos i Tollarp samt firman B. P. Gullbergh i Malmö må ur statsverkets fond av rusdrycksmedel utbetalas följande belopp, nämligen till aktiebolaget Önos femtiotusen kronor samt till envar av de båda övriga tjugufemtusen kronor, allt under villkor, att i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts bestämmande före utbetalningen sådana åtgärder vidtagas, att någon tillverkning av rusdrycker icke vidare må kunna utan särskilt tillstånd bedrivas i de lokaler, vilka av ersättningstagarna tidigare för sådant ändamål begagnats, ävensom att ersättningstagarna skriftligen förbinda sig att icke framdeles mot statsverket framställa några ersättningsanspråk i anledning av deras tidigare bedrivna tillverkning av rusdrycker;

dels ock att till de medlemmar av vindragarlaget i Stockholm, som nu äro varaktigt oförmögna till arbete, må ur statsverkets fond av rusdrycksmedel under vederbörandes återstående livstid, så länge arbetsoförmågan varar

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 14 saml. Nr 237—241.

och vederbörande styrker sig vara i behövande omständigheter, årligen utbetalas ett belopp av sexhundra kronor att utgå med en fjärdedel eller ett-hundrafemtio kronor kvartalsvis i efterskott från och med tredje kvartalet år 1924.

Vad först beträffar spørgsmålet om ersättning till de vintillverkare, varom i förevarande proposition är fråga, hava, såsom departementschefen ock antytt, nu gällande bestämmelser i fråga om rätt till vintillverkning icke inskränkt äldre företagens rätt att fortsätta av dem tidigare bedriven tillverkning utan innebära endast förbud mot inrättande av nya fabriker utan därtill av Eders Kungl. Maj:t lämnat tillstånd. Någon lagstiftning, som på sådant sätt inskränkt rätten att bedriva tillverkning av alkoholhaltiga drycker att därpå skulle kunna grundas ersättningsanspråk mot det allmänna, föreligger sålunda icke. I de till kontrollstyrelsen överlämnade framställningarna i ämnet hava ej heller dylika skäl åberopats, utan har såsom motiv för ersättningsanspråken anförts, dels att möjligheterna att försälja tillverkade varor genom den nya rusdrycksförsäljningsförordningen omintetgjorts eller åtminstone väsentligen inskränkts, dels att oöverstigliga svårigheter under stundom mött att få inköpa de spritdrycker, som varit nödvändiga för deras tillverkning såsom utgångsmaterial eller såsom tillsats i syfte att öka hållbarheten eller dylikt.

I fråga om det sist angivna motivet har kontrollstyrelsen bland annat framhållit, att de ändringar, som under senare tid och särskilt genom rusdrycksförsäljningsförordningens genomförande vidtagits beträffande de bestämmelser, som reglera tillverkares möjlighet att inköpa för tillverkningen erforderliga spritdrycker, icke till sin ordalydelse vore av den art, eller i praktiken fått sådan tillämpning, att på dem kunde grundas någon som helst rätt för tillverkare till ersättning för intrång i näringsverksamhet. Ej heller vore de sådana, att på dem kunde grundas någon moralisk förpliktelse för det allmänna att lämna ersättning. Det enda fall, då dylik förpliktelse på här angivna skäl eventuellt skulle kunna tänkas föreligga, vore, enligt styrelsens mening, i fråga om den tillverkare — Skånska frukt- och likörfabriken i Bjuf — som förmenat sig hava rätt till tillverkning av spritdrycker. Då emellertid tillverkningsrätten i detta fall icke kunde anses obestridlig, då tillverkningen i varje fall icke pågått mer än en eller annan månad efter den 1 juli 1917 och bolaget sedermera icke gjort något försök till dess upptagande förrän i början på år 1922 samt då de tillverkade kvantiteterna varit obetydliga i förhållande till fabriken tillverkning av vin och de färdiga produkterna åtminstone delvis syntes hava försålts såsom vin, har ej heller i detta fall ur här angivna synpunkt ersättning med skäl syntes styrelsen kunna ifrågasättas. Till denna styrelsens ståndpunkt har ock riksdagen kommit, och anser riksdagen sålunda, att några berättigade krav på ersättning ej kunna grundas på de förändringar i hithörande bestämmelser, som under senare tid blivit genomförda.

Vidkommande härefter spörsmålet, huruvida de förändrade försäljningsbetingelser, under vilka vintillverkarna haft att arbeta, kunna motivera ersättningskyldighet för det allmänna, har den i ämnet lämnade utredningen synts riksdagen ådagalägga, att vintillverkarna i stort sett måste anses hava uraktlåtit att tillvarataga de möjligheter att vinna avsättning för av dem tillverkade viner, som rusdrycksförsäljningsförordningen erbjuder. Enligt vad av kontrollstyrelsens utlåtande framgår, har sålunda aktiebolaget Önos i Tollarp efter den 1 januari 1919 icke ingivit någon offert å vin till pris- och inköpsnämnden eller till aktiebolaget Vin- och spritcentralen. Aktiebolaget Skånska fruktvin- och likörfabriken i Bjuf har icke heller ingivit någon offert å vin till pris- och inköpsnämnden, men däremot dels i april 1922 till aktiebolaget Vin- och spritcentralen inlämnat prov å vid dess fabrik tillverkat vin, vilka prov dock visade sig vara av den beskaffenhet, att sagda aktiebolag icke ansåg sig kunna inköpa vin från fabriken i fråga, dels i december samma år offererat ett bärvin, vilken offert ej heller gav anledning till inköp. Firman B. P. Gullbergh i Malmö har icke vare sig till aktiebolaget Vin- och spritcentralen eller till pris- och inköpsnämnden ingivit någon offert å vin. Ej heller i övrigt har, så vitt propositionen utvisar, vintillverkarna i fråga vidtagit några åtgärder för tillvaratagande av förefintliga möjligheter för avsättning av vin. Möjlighet att bedöma, huruvida vintillverkarna, därest till buds stående möjligheter av dem rationellt utnyttjats, kunnat med framgång bedriva sin rörelse även efter rusdrycksförsäljningsförordningens genomförande, förefinnes sålunda icke. Någon förpliktelse från det allmännas sida att bereda dem ersättning synes riksdagen ej heller ur denna synpunkt föreligga.

Emellertid har, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, framställningar av liknande beskaffenhet med dem, varom i förevarande proposition är fråga, tidigare ingivits till och prövats av aktiebolaget Vin- och spritcentralen. Detta bolag, vilket jämte dess dotterbolag numera ensamt handhar partihandeln med rusdrycker, måste ock, enligt riksdagens mening, hava ett visst intresse av att uppgörelse med nu ifrågavarande vintillverkare i någon form kommer till stånd, och synes det riksdagen på grund härav ligga närmast till hands, att även i nu förevarande fall aktiebolaget Vin- och spritcentralen må äga pröva, huruvida och i vilken mån ersättning bör utgå till alla eller vissa av dem. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott förvissat sig om, är ock bolaget villigt att träda i underhandlingar med vintillverkarna.

I förevarande proposition har Eders Kungl. Maj:t vidare på angivna skäl föreslagit riksdagen, att ett årligt understöd av 600 kronor måtte få utbetalas ur statsverkets fond av rusdrycksmedel till vissa medlemmar av vindragarlaget i Stockholm. Då riksdagen emellertid ansett, att jämväl frågan, huruvida och i så fall med vilka belopp understöd må utgå till ifrågavarande personer, är av den art, att prövningen av densamma bör ankomma på aktie-

bolaget Vin- och spritcentralen, har riksdagen även i denna del ansett sig icke böra ansluta sig till Eders Kungl. Maj:ts förslag.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke vunnit riksdagens bifall.

Stockholm den 3 juni 1924.

Med undersåtlig vördnad.